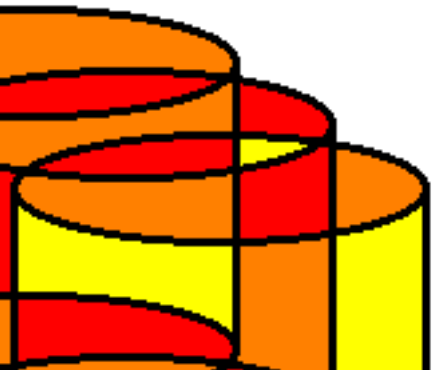


Polustrukturirane JSON baze podataka



- Uz pojam NoSQL (engl. Not only SQL) često se veže podatkovni format JSON (engl. JavaScript Object Notation)
- Postoje mnoge baze podataka koje pohranjuju ovaj format (ili njegov binarni ekvivalent BSON), a podržavaju ga gotovo svi programski jezici u široj upotrebi
- Jedan od najpoznatijih sustava za upravljanje tzv. dokument-baziranim bazama podataka je MongoDB



Priprema

- U slučaju da nije instaliran potrebno je instalirati mongodb
sudo apt install mongodb
- I pokrenuti servis
sudo service mongodb start
- Primjere u nastavku prikazat ćemo u MongoDB konzoli koju pokrećemo s naredbom:

mongo

Upute

- Rezultate isprobavanja (kopiju konzole) pospremite u datoteku ime_prezime.txt

Uvod

- Isprobajte sljedeće naredbe te opišite čemu služe:

db.help()

db.stats()

Uvod

- Na MongoDB sustavu može biti više baza podataka, svaka baza podataka može imati više kolekcija, a svaka kolekcija više dokumenata od kojih je svaki JSON dokument
- Shema podataka je proizvoljna i promjenjiva, tj. za razliku od relacijskih baza podataka nije potrebno unaprijed odrediti shemu

Uvod

- MongoDB ljuska uvijek ima jednu trenutnu bazu podataka s kojom se radi i pohranjena je u varijabli **db**
- Da bi se promijenila trenutna baza podataka koristi se naredba **use**, npr.:

use mojabp

Primjer

- Isprobajte sljedeće naredbe:

```
use mojabp
```

```
db
```

```
show dbs
```

Kreiranje baze podataka

- Kako bismo kreirali našu bazu podataka moramo dodati barem jedan dokument, npr.
`db.proba.insert({ "ključ": "vrijednost" })`
`show dbs`

Brisanje baze podataka

- Za brisanje trenutne baze podataka koristimo metodu `dropDatabase()`

```
db.dropDatabase()
```

```
show dbs
```

Kreiranje kolekcija

- Za kreiranje kolekcija koristi se metoda `createCollection()`

```
db.createCollection( "kolekcija" )  
show collections
```

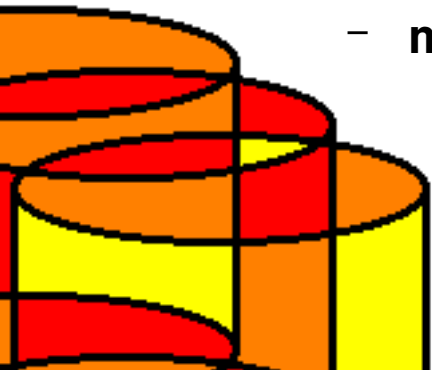
Opcije kreiranja



- Opcionalno se mogu podesiti opcije kreiranja kolekcije, npr.:

```
db.createCollection( "druga", { capped : true,  
size : 6142800, max : 10000 } )
```

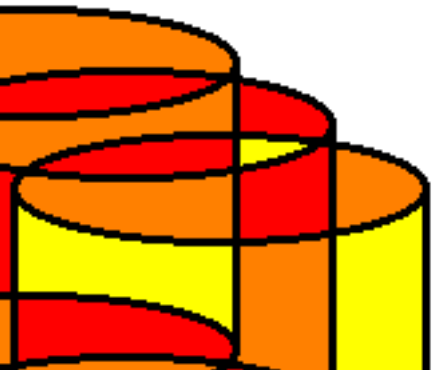
- Opcije imaju sljedeće značenje:
 - **capped** (bool) - kolekcija ima fiksiranu maksimalnu veličinu, ako se popuni, automatski se počinju brisati najstariji zapisi. Ako je true obavezno treba navesti size
 - **size** (int) - maksimalna veličina u bajtovima
 - **max** (int) - maksimalan broj dokumenata u kolekciji (također ide uz capped, ali opcionalno)



Brisanje kolekcija

- Za brisanje trenutne kolekcije koristi se njezina metoda `drop()`

`db.druga.drop()`



Tipovi podataka

- Podržani su sljedeći tipovi podataka:
 - **String** – znakovni nizovi (UTF-8)
 - **Integer** – cijeli brojevi
 - **Boolean** – istinitosne vrijednosti
 - **Double** – decimalni brojevi
 - **Min / Max keys** – tip podataka koji se koristi za uporedbu s najmanjim / najvećim BSON elementom.
 - **Arrays** – polja
 - **Timestamp / ctimestamp** - temporalni podaci (trenutak u vremenu)
 - **Object** – ugnijježđeni dokumenti
 - **Null** – striktno nije tip već null vrijednosti
 - **Symbol** – u načelu isto kao i String, koristi se za jezike koji koriste specifični simbolički tip
 - **Date** – temporalni podaci (datum)
 - **Object ID** – identiteti objekata
 - **Binary data** – binarni podaci
 - **Code** – pohrana JavaScript programskog koda
 - **Regular expression** – pohrana pravilnih izraza

Primjer



- Za primjer ćemo kreirati bazu podataka za Weblog, koja će imati dvije kolekcije, korisnici i zapisi:

```
db.dropDatabase()
```

```
use blog
```

```
db.createCollection( "korisnici" )
```

```
db.createCollection( "zapisi" )
```

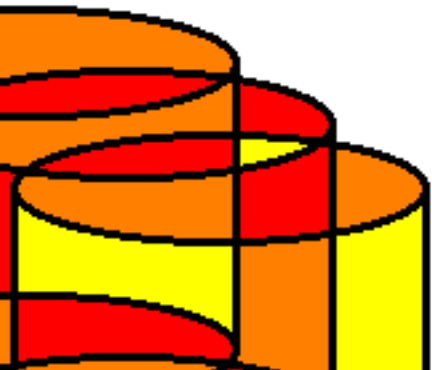


Unos podataka



- Unos podataka obavlja se metodom `insert()` kolekcije u koju se želi unesti jedan ili više dokumenata
- Ako želimo unesti više dokumenata unosimo ih u listi koja se prosljeđuje kao argument metodi `insert()`
- Naredbe za unos u našu bazu podataka nalaze se na adresi:

<https://tinyurl.com/mongodb-unos>



Pretraživanje baze podataka

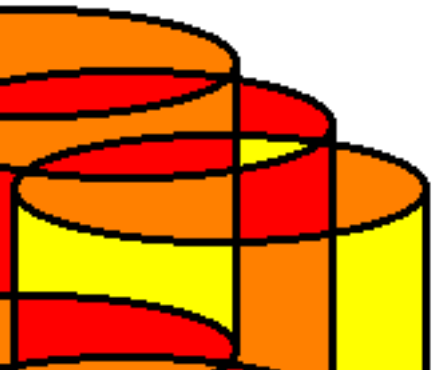


- Koristi se metoda **find()**. Isprobajte sljedeće naredbe:

```
db.korisnici.find()
```

```
db.korisnici.find().pretty()
```

```
db.zapisi.find().pretty()
```



Filtriranje

- Za provjeru jednakosti koriste se JSON dokumenti, npr. upit koji vraća sve korisnike iz Hrvatske:

```
db.korisnici.find( { "država":"Hrvatska" } ).pretty()
```

Filtriranje

- Kako bismo provjerili je li postoji ili ne postoji neki atribut koristimo ključnu riječ `$exists`:

```
db.korisnici.find( { "spol":{ $exists:true } } ).pretty()
```

```
db.korisnici.find( { "spol":{ $exists:false } } ).pretty()
```

Filtriranje

- Za binarne usporedbe koristimo sljedeće ključne riječi:

< \$lt

> \$gt

<= \$lte

>= \$gte

!= \$ne

```
db.zapisi.find( { "lajkova":{ $gt:1000 } } ).pretty()
```

Logički veznici

- Primjer za logičko “i”:

```
db.korisnici.find( {  
  $and: [  
    { "spol":{ $exists:false } },  
    { "država":"Hrvatska" }  
  ]  
} ).pretty()
```

Logički veznici

- Primjer za logičko “ili”:

```
db.korisnici.find( {  
  $or: [  
    { "spol":{ $exists:false } },  
    { "država":"Hrvatska" }  
  ]  
} ).pretty()
```

Logički veznici

- Kombinaciji “i” i “ili”

```
db.zapisi.find( {  
  "komentari":{ $exists:true },  
  $or:[  
    { "lajkova":{ $gt:1000 } },  
    { "naslov":"Odojak na lički punjen vrganjima" }  
  ]  
} ).pretty()
```

Projekcija

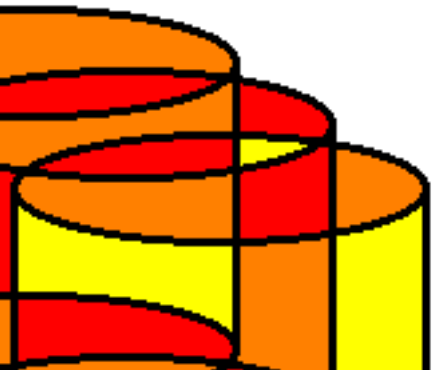


- Kako bismo prikazali samo neke attribute koristimo drugi argument metode find():

```
db.zapisi.find( { "oznake" : "gluten free" }, { "naslov":true,  
"vrijeme":true, "_id":false } ).pretty()
```

- ili kraće

```
db.zapisi.find( { "oznake" : "gluten free" }, { "naslov":1,  
"vrijeme":1, "_id":0 } ).pretty()
```



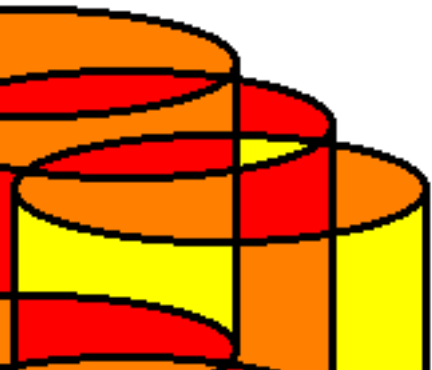
Ograničavanje izlaza



- Za ograničavanje izlaza koristimo metode `limit()` i `skip()`:

```
db.korisnici.find().limit( 2 ).pretty()
```

```
db.korisnici.find().limit( 2 ).skip( 1 ).pretty()
```



Sortiranje izlaza

- Kako bismo sortirali izlaz koristimo metodu `sort()` navodeći attribute po kojima želimo sortirati pri čemu je vrijednost 1 za silazno, a vrijednost -1 za uzlazno sortiranje:

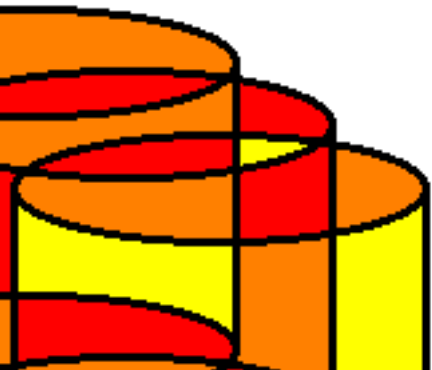
```
db.zapisi.find( {}, { "naslov":1, "lajkova":1, "_id":0 } ).sort( { "lajkova":-1 } )
```

Pravilni izrazi (RegEx)



- Moguće je pretraživati i putem pravilnih izraza (engl. regular expressions) na sljedeći način:

```
db.zapisi.find( { "naslov":{ "$regex":/0dojak/ } } ).pretty()
```



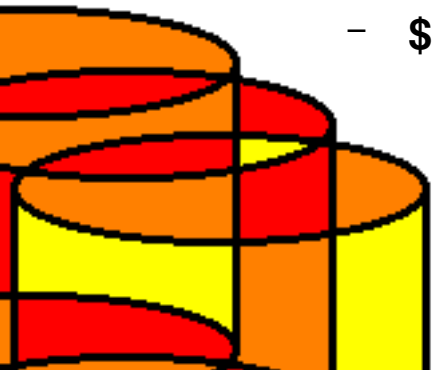
Zadatak

- Kreirajte novu bazu podataka na proizvoljnu temu te pri tome:
 - Kreirajte barem dvije kolekcije
 - U svaku kolekciju unesite barem 10 dokumenata
 - U svaki dokument unesite barem 5 atributa
 - Kreirajte barem 2 upita s filtriranjem
 - Kreirajte barem 2 upita s logičkim veznicima
 - Kreirajte barem 2 upita s projekcijom (ukupno minimalno 6 upita)
- Sve korištene naredbe pohranite u datoteku ime_prezime.js

Agregacije



- Koristi se metoda **aggregate()**. Podržane su sljedeće zbirne funkcije:
 - **\$sum** - zbraja grupu vrijednosti (može se koristiti i kao ekvivalent count() funkciji za prebrojavanje)
 - **\$avg** - računa prosjek grupe vrijednosti
 - **\$min** - pronalazi minimalnu vrijednost
 - **\$max** - pronalazi maksimalnu vrijednosti
 - **\$push** - "gura" vrijednosti u polje koje će biti izlaz iz agregacije
 - **\$addToSet** - ubazuje vrijednosti u polje ali eliminira duplikate
 - **\$first** - pronalazi prvi element u grupi (u pravilu se koristi s nekom vrstom sortiranja)
 - **\$last** - pronalazi zadnji element u grupi (isto kao i prethodni)



Upute

- Rezultate isprobavanja (kopiju konzole) pospremite u datoteku ime_prezime.txt

Primjeri

- Upit koji vraća broj zapisa po autoru:

```
db.zapisi.aggregate( [ {  
  $group : {  
    _id : "$autor",  
    "broj_zapisa" :  
      { $sum:1 }  
  }  
} ] )
```

- Grupira se po autoru, a za svaku stavku u grupi sumira se broj 1 (konstanta) zbog čega se \$sum ponaša kao count().

Primjeri

- Upit koji vraća broj lajkova po autoru:

```
db.zapisi.aggregate( [ {  
  $group : {  
    _id : "$autor",  
    "broj_lajkova" : {  
      $sum: "$lajkova"  
    }  
  }  
} ] )
```

Primjeri

- Upit koji vraća listu (polje) naslova po autoru:

```
db.zapisi.aggregate( [ {  
  $group : {  
    _id : "$autor",  
    "naslovi" :  
      { $push:"$naslov" }  
  }  
} ] )
```


Cjevovod (engl. pipeline)

- Slično kao UNIX shell (npr. operatorom |) MongoDB dopušta da rezultat jedne agregirajuće operacije bude ulaz u sljedeću.
- Primjer - korištene oznake prema autoru

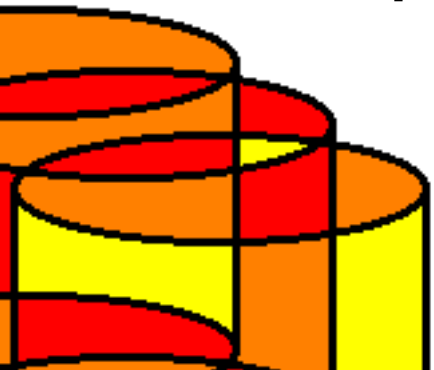
```
db.zapisi.aggregate( [  
  { $unwind : "$oznake" },  
  { $group : {  
    _id : "$autor",  
    "broj_lajkova" : { $addToSet:"$oznake" }  
  } }  
] ).pretty()
```

Cjevovod (engl. pipeline)



Moguće su sljedeće operacije:

- **\$project** – projekcija na samo određene vrijednosti u dokumentu
- **\$match** – filtriranje
- **\$group** – agregacija uz neku od funkcija (kao što je dano u prethodnim primjerima)
- **\$sort** – sortiranje
- **\$skip** – preskakanje određenog broja zapisa
- **\$limit** – ograničavanje na određeni broj zapisa
- **\$unwind** – pretvaranje polja u pojedinačne elemente
- **\$lookup** – spajanje s drugim kolekcijama (slično JOIN u SQL-u)



Primjer za \$lookup

- Upit koji uz zapise spaja korisnike

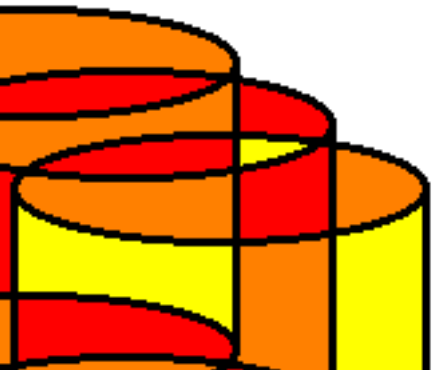
```
db.zapisi.aggregate( [ {
  $lookup: {
    from: "korisnici",
    localField: "autor",
    foreignField: "_id",
    as: "autor_obj"
  }
} ] ).pretty()
```

MapReduce



- Postupak mapiranja i reduciranja u MongoDB-u implementira se pomoću funkcija u JavaScript-u.
- Sintaksa je sljedeća:

```
db.[kolekcija].mapReduce(  
  function() { // funkcija mapiranja  
    emit( kljuc, vrijednost ) ;  
  },  
  function( kljuc, vrijednosti ) { // funkcija reduciranja  
    return [reduceFunkcija]  
  },  
  {  
    out: [kolekcija], // izlazna kolekcija  
    query: [dokument], // filter kao u find() (opcionalno)  
    sort: [dokument], // sortiranje kao u sort() (opcionalno)  
    limit: [broj] // ograničenje izlaza (opcionalno)  
  }  
)
```



Primjeri

- Ukupan broj lajkova za svakog korisnika

```
db.zapisi.mapReduce(  
  function(){  
    emit( this.autor, this.lajkova );  
  },  
  function( kljuc, vrijednost ){  
    return Array.sum( vrijednost )  
  },  
  { out: "lajkovi ukupno" }  
).find().pretty()
```

Primjeri

- Ukupan broj lajkova komentara za svakog korisnika:

```
var mapiraj = function(){
  for( var i in this.komentari )
  {
    emit( this.autor, this.komentari[ i ].lajkova );
  }
}
```

```
var reduciraj = function( kljuc, vrijednosti ){
  return Array.sum( vrijednosti )
}
```

```
db.zapisi.mapReduce( mapiraj, reduciraj, { "out":"lajkovi komentara" }
).find().pretty()
```

Ažuriranje baze podataka

- Dokumente možemo ažurirati metodom `update()`:

```
db.zapisi.update(  
  { "naslov": "In vino veritas" },  
  { $set: { "lajkova": 3293 } }  
)
```

Ažuriranje baze podataka

- U pravilu metoda `update()` mijenja samo prvi dokument na koji naiđe. Ako želimo mijenjati sve dokumente na koje se odnosi kriterij moramo podesiti parametar `multi`:

```
db.korisnici.update(  
  { "država":"Hrvatska" },  
  { $set:{ "na vezi":true } },  
  { multi:true }  
)
```


Metoda save()

- Prepisuje objekt s određenim identitetom objekta

```
db.korisnici.save(  
  {
```

```
    {
```

```
      "_id": ObjectId("5de0232f41459750677cd9f1"),
```

```
      "e-mail": "stefa@tmobile.de",
```

```
      "ime": "Štefanija Jambrešćak-Prekratki",
```

```
      "godina rođenja": 1998,
```

```
      "grad": "Berlin",
```

```
      "država": "Njemačka"
```

```
    }
```

```
  )
```

Brisanje dokumenata

- Za brisanje dokumenata koristimo metodu `remove()`:

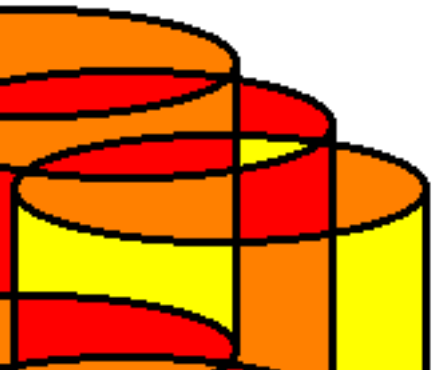
```
db.zapisi.remove( { "naslov":"Parkour po Dravi" } )
```

Indeksiranje



- Kako bi se povećala efikasnost pretraživanja prema nekom atributu mogu se koristiti indeksi, npr.

```
db.zapisi.ensureIndex( { "naslov":1 } )
```



Zadatak

- U bazu podataka iz prethodnog zadatka pridodajte:
 - Barem 3 upita s agregacijom
 - Barem 3 upita s MapReduce-om
 - Barem 3 ažuriranja
- Sve korištene naredbe dodajte u datoteku ime_prezime.js iz prethodnog zadatka